

Per transport f 3 461 750,30 f 9 265 403,60	
tificaties, verbonden aan de toekenning der gouden medailles voor 36- en 50jarige dienst aan schepelingen en mariniers . .	7 000,00
<i>Artikel 40.</i> Kosten van transport van officieren en mindere schepelingen, die voor 's Rijks rekening uit de Nederlandsche bezittingen of van eenig ander buitenlandsch station naar het vaderland terugkeeren of derwaarts worden uitgezonden .	
	100 000,00
<i>Artikel 41.</i> Druk- en bindwerk en aankoop van reglementen ten dienste der active zeemagt f 5 000,00	
waarvan wordt afgetrokken eene bijdrage uit het Iste hoofdstuk der begrooting van <i>Nederlandsch Indie</i> , wegens de verstrekking van drukwerk en reglementen ten dienste van de Indische zeemagt, ad.	
	1 200,00

3 800,00

572 550,30

Vde AFDEELING.

Pensioenen, wachtgelden, gratificaties en onderstanden.

<i>Artikel 42.</i> Pensioenen, daar- onder begrepen de pensioenen, verleend tot en met den 1sten December 1848 aan de mindere geëmploijeerden en werklieden van 's Rijks maritime werven, zoomede de verhooging, toegekend bij de wetten van 20 Augustus 1859 en 1 April 1875 (<i>Staatsbladen</i> n°. 96 en 33). .	
	575 000,00
<i>Artikel 43.</i> Pensioenen aan mindere geëmploijeerden, werklieden en bedienden bij 's Rijks maritime inrigtingen en op 's Rijksjagt- en werkvaartuigen, en aan hunne weduwen en kinderen, volgens de wet van den 24sten Junij 1854 (<i>Staatsblad</i> n°. 92)	
	82 000,00
<i>Artikel 44.</i> Pensioenen en onderstanden aan het loodspersoneel en aan de weduwen en kinderen, ingevolge de wetten van 20 Augustus 1859 (<i>Staatsblad</i> n°. 94) en van 30 April 1863 (<i>Staatsblad</i> n°. 41). . .	
	60 000,00
<i>Artikel 45.</i> Tijdelijk te verleenen pensioenen en onderstanden	
	6 000,00
<i>Artikel 46.</i> Wachtgelden aan gewezen burgerlijke ambtenaren	
	6 278,00
<i>Artikel 47.</i> Bijdragen aan eenige gemeentebesturen ter tegemoetkoming in het onderhoud	

Transporteren f 729 278,00 f 12 837 953,90

Per transport f 729 278,00 f 12 837 953,90	
van oude loodsen, enz., die tot de gemeentelijke binnenloodsdienst hebben behoord en, ten gevolge van de wettelijke regeling der loodsdienst, hunne verzorging geheel of gedeeltelijk hebben verloren.	156,00
<i>Artikel 48.</i> Gratificatie. .	5 200,00
	734 634,00

Vide AFDEELING.

Onvoorziene uitgaven.

<i>Artikel 49.</i> Onvoorziene uitgaven	60 000,00
	f 13 632 587,90

en alzoo tot een bedrag van *dertien millioen zes honderd twee en dertig duizend vijf honderd zeven en tachtig gulden negentig cents.*

Artikel 2.

Wanneer de som, in dit hoofdstuk uitgetrokken voor een der onderwerpen van uitgaaf, begrepen onder de artikelen 3, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 20, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 30, 32, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45 en 46, ontoereikend mogt worden bevonden, kan het ontbrekende bedrag, met inachtneming van het voorschrift van het 2de lid van artikel 24 der wet van den 5den October 1841 (*Staatsblad* n°. 40), aangevuld worden uit den post van *onvoorziene uitgaven*, in hetzelfde hoofdstuk voorkomende.

Artikel 3.

De in den loop van het dienstjaar voorkomende behoeften, het voorschreven Departement betreffende, welke hare omschrijving niet vinden in de artikelen van dit hoofdstuk, worden op den post van *onvoorziene uitgaven* aangewezen.

Deze uitgaven worden bij de rekening omschreven en verantwoord in zoovele bijzondere posten, als zij gelijksoortige onderwerpen betreffen.

Lasten en bevelen, dat deze in het *Staatsblad* zal worden geplaatst, en dat alle ministeriele departementen, autoriteiten, collegien en ambtenaren, wien zulks aangaat, aan de naauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven te

De Minister van Marine,

[2. 2]

MEMORIE VAN TOELICHTING.

Even als de begrooting van het jaar 1875 is ook die voor 1876 als eene nadere uitvoering te beschouwen van het programma, bij de Memorie van Toelichting, het wetsontwerp tot definitive vaststelling der begrooting voor het jaar 1874 vergezellende, blootgelegd.

Beschouwingen van algemeenen aard schijnen derhalve overbodig: voor de bijzonderheden wordt beleeft verwezen naar den toelichtenden staat bij nevenstaand wetsontwerp overgelegd en naar de hieronder volgende toelichting der afdeelingen.

Iste AFDEELING.

Het totaal dezer afdeeling bedraagt f 311 015, zijnde f 4750 meer dan voor 1875 is toegestaan. Dit verschil in meer is voornamelijk toe te schrijven aan eene verhooging van art. 5 (kosten van het corps ingenieurs der marine) als gevolg eener nieuwe organisatie van dat corps, bij Koninklijk besluit van 22 Junij 1875, n°. 14, vastgesteld.

Tot nadere toelichting diene het volgende:

Niettegenstaande sedert jaren vele pogingen worden aangewend om jongelieden aan te moedigen voor scheepsbouwkundig ingenieur te worden opgeleid, gaven die pogingen weinig resultaten en bleef het incompleet bij het corps ingenieurs steeds bestaan.

Het bleek overtuigend, dat het beoogde doel niet bereikt kon worden, zonder de bezoldiging en de vooruitzichten op bevordering te verbeteren.

Intusschen lieten de nadeelen van het bestaande incompleet zich dubbel gevoelen, toen in het loopende jaar een aanvang werd gemaakt met den belangrijken nieuwen aanbouw van materieel, bij de begroting van 1875 toegestaan, te meer daar de bouw bij particulieren, voortdurend toezigt vereischende, ingenieurs-personeel aan de dienst op 's Rijks werven onttrok.

Het was derhalve urgent, dat zoo spoedig mogelijk alles werd aangewend om bekwaame ingenieurs voor de marine te verkrijgen.

Aangezien nu de jongelieden, die zich aan de zeer speciale studien voor ingenieur bij de marine zouden wenschen te wijden, vóór het begin van den ainstaannden cursus daartoe de noodige stappen behoorden te doen, wilde men geen vol jaar voor de studien laten verloren gaan, zoo moest de nieuwe regeling uiterlijk op 1 Julij van het loopende jaar zijn vastgesteld en bekend gemaakt. Zulks is geschied met het gunstige gevolg, dat thans reeds verscheidene jongelieden van aangezicht op grond der meer voordeeligen voorwaarden, bereid hebben verklaard, om voor scheepsbouwkundig ingenieur bij de marine te worden opgeleid. Voorts is een hoofdingenieur van scheepsbouw op wachtgeld weder in activiteit hersteld en met de algemeene dienst, dat is met het toezigt op den bouw en de herstellingen van het materieel bij de onderscheidene particuliere inrigtingen, belast.

Onder het ambtenaars- en officiers-personeel aan het Departement is, ten gevolge van overlijden, enige mutatie gekomen, waardoor het mogelijk werd om, zonder verhooging van uitgaven, in vergelyking met het vorige jaar, een luitenant ter zee der 1ste klasse toe te voegen aan den inspecteur der artillerie en een tweeden luitenant ter zee der 2de klasse aan den chef der hydrographie.

De noodzakelijkheid van de toevoeging van een luitenant ter zee aan den inspecteur der artillerie werd reeds gevoeld tijdens de voormalige inspecteur nog in leven was.

Bij de veelvuldige reizen, welke vooral in verband met de aanschaffing van nieuw geschut door dien officier moesten worden gedaan, bleef er niemand aan het Departement beschikbaar om de loopende zaken op het bureau „Artillerie“ af te doen; herhaaldelijk gaf zulks aanleiding tot stremming in de dienst. Nog meer bleek de behoefte aan een tweeden persoon, toen, door het betreurd plotseling overlijden van den inspecteur, alle persoonlijke relatien tusschen het Departement van Marine en de voornamelijk geschutfabrikanten in het buitenland op eens werden afgebroken en de zaken op het bureau „Artillerie“ in den aanvang slechts gebrekkig konden behandeld worden.

Zoolang de Indische Hydrographie onder het Departement van Marine blijft berusten, zijn onder den chef van die dienst twee luitenanten ter zee der 1ste klasse en twee der 2de klasse noodig om de belangen der Nederlandsche en Indische Hydrographie behoorlijk te kunnen behartigen.

IIde AFDEELING.

Het totaal dezer afdeeling bedraagt f 1 543 238,60, tegen f 1 333 613 voor het jaar 1875, makende een verschil in meer van f 209 625,60.

De voornamelijk reden van dit verschil is de meerdere uitgaaf die voor aanbouw, uitrusting en onderhoud van loods-vaartuigen wordt vereischt, als een gevolg van de afschaffing van het distantiegeld voor de schepen die in het Engelsche

kanaal een loods nemen, en de daarmee verband houdende vermeerdering van loodspersoneel. Voorts is het hoogere cijfer dezer afdeeling te wijten aan de aanvraag van de kosten van aanbouw voor de helft van een stoomvaartuigen dienste van de betoonning en het loodswezen in het district Texel, even als zij te Vlissingen en te Hellevoetsluis reeds aanwezig zijn; eindelijk nog aan eene verbetering van de bezoldiging van enkele ondergeschikte beambten bij de loodsdienst en de kustverlichting.

Loodswezen.

De bouw van den tweeden ijzeren loodsschooner, de loodsbom en de twee loodschokkers, allen in de Memorie van Toelichting bij de vorige begroting genoemd, is goeindigd; die vaartuigen zijn, voor zooveel noodig, in dienst gesteld. De derde ijzeren schooner en een loodskotter, mede op den toelichtenden staat bij de vorige begroting voorkomende, zijn alsnog in aanbouw.

Met het oog op de uitbreiding der loodsdienst in het Engelsche Kanaal, als gevolg van de afschaffing der distantiegelden, is in den loop van 1875 eene vermeerdering van vier loodskotters noodig voorgekomen, waarvan de aanbouw is uitbesteed. Voor den vierden termijn van kosten van aanbouw dezer vier kotters konden geene gelden uit de begroting van 1875 worden aangewezen: die termijn wordt derhalve op deze begroting gebragt.

Voor het jaar 1876 is de bouw voorgesteld van nog drie loodskotters, een ijzeren loodskotter (de vierde) en een schokker, laatstgenoemde om te dienen als inspectievaartuig in het 3de district.

De gebouwen voor de loodsdienst aan den Hoek van Holland, waarvoor de benoodigde gelden bij nota van wijziging op de begroting van 1875 werden gebragt, zijn uitbesteed; voor nog een drietal zoodanige woningen worden op deze begroting de noodige gelden aangevraagd; zulks geschiedt ook voor een gebouw tot loodskantoor te Hellevoetsluis.

Betonning, verlichting enz.

De nieuwe lichttoren, ter vervanging van den bestaande te Scheveningen bij de Memorie van Toelichting op de vorige begroting genoemd, is met de daarbij behorende opzigters- en wachterswoningen uitbesteed en in aanbouw; men moornnog vóór het einde van dit jaar het nieuwe lichtekune nent ontsteken. Zoo zijn ook overeenkomstig het hoo te pn bij gezegde Memorie van Toelichting geuit, voorbereidende maatregelen genomen voor het plaatsen van de nieuwe verlichting bij West-Kapelle en in de duinen van Domburg, bestemd voor het vrijvaren van de Steenbanken en voor het aandoen van het Oostgat van de Westerscheide.

De aanbesteding dier werken zal dit jaar nog plaats hebben.

De aanschaffing van een nieuwen lichttoestel voor de verlichting van Urk en van een nieuwen draailichttoestel op het lichtschip van den Noord-Hinder, heeft plaats gehad; aan de oprigting van een lichtopstand met toebehooren te Hollum op Ameland en aan den bouw eener woning voor den opzigter der kustverlichting op Goedereede wordt gevolg gegeven; voor een en ander waren op de begroting van 1875 gelden aangevraagd.

Op deze begroting worden alsnog de fondsen aangevraagd voor de plaatsing en ontsteking in het voorjaar van 1876 van twee geleidelichten bij Velsen, ten behoeve van de vaart op het Noordzeekanaal. Met het oog op de onzekerheid omtrent het tijdstip van gereedheid der werken van genoemd kanaal, acht men het oogenblik nog niet daar om nu reeds de aanzienlijke sommen (drie tonnen gouds), benoodigd voor den bouw en de ontsteking van twee kapitale lichten der 1ste orde, met bijbehorende etablissementen, ten behoeve van dien vaarweg aan te vragen. De beide tijdelijke lichten zullen in de eerste behoeften ruim voorzien. Verder worden bij deze begroting gelden opgebragt voor den bouw van lichtwachterswoningen aan den Hoek van Holland (Noorderhoofd), voor een nieuwen draailichttoestel van het reservelicht aan den Noord-Hinder en, zoo als reeds boven gezegd is, voor den bouw voor de helft

van een nieuw stoom-transportvaartuig ten behoeve van het loodswezen en de betoning in het 3de district. In het 4de en 5de district is gebleken hoe nuttig dergelijke stoomvaartuigen zijn voor spoedige en tijdige betoning en voor het loodswezen in het algemeen.

Hydrographie.

Even als vroeger heeft in het najaar van 1874 en in het voorjaar van 1875 de opname plaats gehad van den buitenmond van den nieuwen waterweg bij den Hoek van Holland, en zijn daarvan kaarten uitgegeven.

Voorts zijn in de zomermaanden van 1874 het Wierummerwad en het gat van Texel opgenomen.

De opname van de monden der Schelde is thans onder handen.

De nienwe kaart van de monden der Eems is uitgegeven en correctien zijn aangebragt in de kaarten van Goerêe en Maas, van de monden der Schelde, van Brouwershaven en van de Zuiderzee. Onderhanden is de herziene kaart van Texel; zoodra die gereed is, wordt aan de gravure eener nieuwe kaart van het Friesche gat begonnen.

Van de Indische zekaarten zijn uitgegeven de kaarten van de reede Singkel, van de baai van Tapanoeli en van de reede van Tjeroetjoep (Billiton); voorts zijn de gravures van twee bladen van de verschillende ankerplaatsen op de eilanden beoosten Java nagenoeg gereed. Met de gravure van de kaart van Sumatra (noordelijk gedeelte), Atjeh-hoofd tot Atjeh-rivier, Poeloe Roesa tot de bogt van Pedir, bogt van Pedir tot Diamantpunt, is een aanvang gemaakt. Aan de teekening van het blad Diamantpunt tot Deli wordt gewerkt.

IIIde AFDEELING.

Materieel.

Ten vorigen jare werd deze afdeeling geraamd op eene uitgave van f 7323 148,50, terwijl daarvoor thans f 7411 150 wordt uitgetrokken, zoodat de raming voor 1876 f 88 000 meer bedraagt dan die voor 1875.

De oorzaken van dat verhoogd cijfer voornamelijk ontstaan door de grootere sommen tot een gezamenlijk bedrag van f 349 500 voor art. 21 (artillerie), art. 22 (aanschaffing en herstelling van stoomwerktuigen en ketels), art. 24 (kosten buiten 's lands), art. 25 (onderhoudswerken), art. 26 (arbeidsloozen) meer uitgetrokken dan men in het vorige jaar daaraan dacht te besteden, moeten gezocht worden in:

1°. eene wijziging in het aanvankelijk ontworpen project der aan te bouwen schroefstoomschepen der 1ste klasse, ten einde de stoomketels onder de waterlijn te kunnen brengen, waarvan de ondergeteekende het overwegende belang bereids aantoonde bij de behandeling der vorige begroting in de Eerste Kamer der Staten-Generaal, en welk gewigtig doel niet bereikt kan worden, zonder of de fijne lijnen en vormen van het schip en daardoor vermoedelijk twee of meer mijlen vaart op te offeren, of wel het schip evenredig grooter en daardoor kostbaarder te maken. Aangezien voor de hier bedoelde groote kruisers snelle vaart een hoofdvereischte is, heeft de ondergeteekende niet geaarzeld tot het laatste middel te besluiten; het schip zal daardoor ongeveer f 400 000 duurder worden dan de oorspronkelijke raming van een schroefstoomschip 1ste klasse. Dien ten gevolge zijn dan ook de voor dit schip uitgetrokken materialen en arbeidsloozen hooger dan het vorige jaar;

2°. de vervanging van de oorspronkelijk voor eenige nieuw aan te bouwen schepen ontworpen wapening met voorlaadgeschut van ARMSTRONG, door achterlaadgeschut van KRUPP, waarover hieronder meer omstandig wordt gesproken;

3°. de hogere kosten van de krachtiger stoomwerktuigen van de schroefstoomschepen der 1ste klasse, ten bedrage van f 95 000, voor ieder schip (onder de bovengenoemde som van f 400 000 begrepen) en de noodzakelijkheid om de werktuigen spoediger te doen afwerken dan de schepen waarin zij geplaatst moeten worden, daar zij,

wil men geene vertraging in den verderen afbouw en gereedheid van het schip ondervinden, geheel ter opstelling gereed moeten staan, zoodra de bodems te water zijn geloopten;

4°. de verhooging van de kosten buiten 's lands door belangrijke herstellingen, waaronder vernieuwing van stoomketels, aan het auxiliair eskader in Oost-Indie te verrigten;

5°. eenige zeer noodzakelijke gebouwen en onderhoudswerken, in den toelichtenden staat omschreven;

6°. boven en behalve de reeds sub 1 vermelde vermeerdering van arbeidsloozen voor de te bouwen schroefstoomschepen 1ste klasse, de toeneming van arbeidsloozen voor conservatie bij de vermeerdering van het drijvend materieel.

Tegenover deze hogere kosten staan tot een bedrag van f 311 500 eenige, die lager geraamd konden worden, namelijk die voor artikel 19 (*aanschaffing van alle materialen enz.*), welk artikel, niettegenstaande de hogere sommen voor den aanbouw op 's Rijks werven en bij particulieren, tot een bedrag van f 214 000, verminderd kon worden met f 450 000, door het wegvallen van de laatste termijnen van zes stoomkanonneerbootten en de herstellingen aan het ramtorenschip *Prins Hendrik der Nederlanden*, die voor artikel 20 (*verstrekking ten behoeve der maritime etablissementen*), wegens mindere behoefte aan nieuwe werktuigen, en die voor artikel 23 (*steenkolen voor binnenlandsche dienst*) uit hoofde van den ruimen voorraad in de magazijnen.

Eindelijk moet de ondergeteekende nog opmerken, dat het verschil in de bedragen der arbeidsloozen en materialen voor $\frac{7}{10}$ schroefstoomschip 1ste klasse en $\frac{1}{4}$ rammonitor 1ste klasse op deze begroting in vergelijking met die voor het loopende jaar uitgetrokken, behalve aan de reeds sub 1°. aangevoerde oorzaken, ook daaraan toegeschreven moet worden, dat bij het opmaken der vorige begroting de plannen dezer schepen nog niet gereed, veel minder waren vastgesteld, en die bedragen dus slechts bij eene zeer globale raming konden worden opgebracht.

Uit den toelichtenden staat kan blijken dat dit jaar wederom gelden zijn aangevraagd voor den bouw van:

$\frac{7}{10}$ schroefstoomschip der 1ste klasse;

$\frac{1}{2}$ rammonitor 1ste klasse;

te verwerken op 's Rijks werf te Amsterdam; voorts van:

$\frac{3}{4}$ schroefstoomschip 4de klasse;

$\frac{4}{5}$ monitor 2de klasse;

4 stoomkanonneerbootten;

1 riviervvaartuig;

2 torpedo-vaartuigen;

door de particuliere industrie te leveren.

Alvorens de werkzaamheden, in het afgelopen jaar op 's Rijks werven en bij particulieren verrigt, te vermelden, wenscht de ondergeteekende alsnog te doen opmerken, dat bij het ontwerpen van zooveel nieuw aan te bouwen schepen, waarbij gelet moest worden op nieuwe eischen en ondervindingen van lateren tijd, uitkomsten van proefnemingen en wat dies meer zij, met den bouw van alle op de begroting voor 1875 voorkomende bodems niet onmiddellijk in het begin van het jaar kon worden aangevangen. Naauwgezette overwegingen en herhaalde besprekingen met de hoofden der betrokken dienstvakken vóór het nemen eener beslissing waren onvermijdelijk, vooral ook waar het gold het sluiten van contracten met particuliere bouwmeesters.

Thans hiermede gereed zijnde kan evenwel ook snelle voortgang met den bouw gemaakt worden, zoodat er geen vrees behoeft te bestaan dat aan het einde van het jaar aan het in de begroting voor 1875 nedergelegd programma geen voldoende uitvoering zal zijn gegeven.

Op dit oogenblik kan de stand van zaken in korte woorden volgenderwijze worden omschreven.

Te Amsterdam werd voortgegaan met den afbouw van het ramtorenschip *Koning der Nederlanden*; tegen het laatst van October aanstaande zal dat schip naar Willemsoord

worden overgebracht ten einde daar verder getuigd en uitrust te worden; de stoomkanonneerbooten *Doy* en *Havik* zijn nagenoeg gereed. De schroefstoomschepen 3de klasse *Alkmaar* en 4de klasse *Aruba* werden, na geheel afgebouwd te zijn, naar Willemsoord overgebracht om verder getuigd en uitrust te worden.

De herstellingen aan het ramschip *Buffel* en aan het schroefstoomschip 2de klasse *Marnix* zijn nagenoeg afgelopen; ook die schepen zullen binnen kort naar Willemsoord worden vervoerd, ten einde daar verder voor de dienst gereed te worden gemaakt. In het begin dezes jaars werd de kiel gelegd en de bouw aangevangen van het nieuw ontworpen schroefstoomschip 1ste klasse, dat bij die gelegenheid den naam van *Atjeh* ontving; met den bouw van een tweede schip van gelijk charter en van een rammonitor 1ste klasse, zal eerstdaags worden aangevangen.

Eindelijk voltooide men te Amsterdam den bouw van eene groote stoombarkas voor binnenslandsche, en van twee stoombarkassen voor de torpedodienst, en werden gedurende den winter alle in dienst zijnde stoombarkassen in orde gebracht. Te Willemsoord werd het schroefstoomschip der 1ste klasse van *Galen* verder afgetimmerd (tegen November aanstaande zullen de daaraan nog te verrigten werkzaamheden afgelopen zijn), de noodige herstellingen aan het ramschip *Scoorpioen* verrigt, en het ramtorenschip *Prins Hendrik der Nederlanden*, na daarvoor in gereedheid te zijn gebracht, naar Fijenoord overgevoerd om van nieuwe ketels te worden voorzien.

Bij de terugkomst der oefeningsdivisie uit de West-Indien werden, aan het schroefstoomschip 1ste klasse *Leeuwarden*, en aan de schroefstoomschepen 3de klasse *Prinses Maria* en *Cornelis Dirks* met spoed de noodige herstellingen en voorzieningen gedaan, zoodat die schepen na een kort verblijf hier te lande op den verlangden datum weder zee konden kiezen.

Het fregat met stoomvermogen *Anna Paulowna* werd in het dok aan een nauwkeurig onderzoek onderworpen. De uitslag daarvan was in vele opzichten zeer ongunstig, verscheidene buitenhuidsgangen, vele inhouden en wegeringen, bleken in meer of minder hevige mate door vuur aangedaan te zijn, waardoor eene herstelling van dien bodem ongeveer twee jaren duren en tot zeer belangrijke uitgaven leiden zou, ongerekend nog de kosten aan het beschieten, uitrusten enz. van dat schip verbonden.

Tegen die kosten zou de ondergeteekende evenwel niet opzien, indien men daardoor een goed en deugdelijk oorlogsschip zou verkrijgen, doch aangezien door de inrigting van het kuildek en de geschutpoorten, nagenoeg tien jaren geleden ontworpen, dit schip nooit anders gewapend zou kunnen worden dan hoogstens met getrokken kanons van 16 c.M., eene wapening veel te licht voor den tegenwoordigen tijd, en het stoomvermogen van dit fregat te zwak is voor de eischen die men thans aan een oorlogsschip van dat charter moet stellen (het liep op den proeftocht slechts 10,5 mijl) mag daarvan geen sprake zijn en heeft hij moeten besluiten aan dat schip slechts het hoog noodige tot gewoon onderhoud te doen verrigten, aanvankelijk met het doel om het later bij ontstaande behoefte tot wachtschip of andere diensten binnengaats te bestemmen en in te rigten.

Het transportschip *Java* wordt thans in het droogedok onderzocht om daarna ook omtrent de verdere bestemming van dien bodem eene beslissing te kunnen nemen.

Uit het voor zeeschip afgekeurde stoomfregat *Admiraal van Wassenaer* zijn de werktuigen en ketels genomen; het voornemen bestaat dat schip in te rigten tot opleiding van licht matrozen en jongens te Amsterdam.

Met de herstellingen aan het raderstoomschip 1ste klasse *Valk*, voor welken bodem nieuwe ketels gereed staan, is een aanvang gemaakt.

Te Hellevoetsluis werden de herstellingen aan de zeilbrik *Zeehond* begonnen en voortgezet, zoodat die bodem weldra voor de dienst gereed kan zijn.

De monitors *Heiligerlee*, *Tijger*, *Krokodil*, *Panther*, *Hyena* en *Haai*, die het vorige jaar in dienst zijn geweest, werden door eenige herstellingen en voorzieningen weder gereed gemaakt, terwijl van de ondervinding door het manoeuvreren met die schepen opgedaan, gebruik werd gemaakt om aan al die vaartuigen eenige belangrijke ver-

beteringen aan te brengen, waardoor zij aan handelbaarheid veel hebben gewonnen.

De schroefstoomschepen 4de klasse *Amstel* en *Soestdijk*, benevens het stoomflottilevaartuig *Hector* werden aan een onderzoek onderworpen, waaruit bleek dat de *Amstel* nog geschikt is om als wachtschip te Vlissingen te dienen, waarvoor het dan ook zal worden ingerigt, doch dat de *Soestdijk* en *Hector* voor de dienst moeten worden afgekeurd. Het fregat *de Rijn* werd als wachtschip te Hellevoetsluis vervangen door het fregat *Prins van Oranje*.

Op alle werven werd het buiten dienst zijnde drijvend materieel volgens de daarvoor vastgestelde bepalingen geconserveerd, de uitrustingsbehoefte voor het materieel bestemd tot binnenslandsche verdediging, werden verzameld en voor ieder schip afzonderlijk in daarvoor bestemde en ingerigte lokalen geborgen, een maatregel waardoor onder anderen te Hellevoetsluis de monitors reeds op den dag van de indienststelling gereed waren om de haven te verlaten en den oefeningstocht aan te vangen.

Van de doeltreffende uitkomsten der voorgeschreven conservatiemiddelen, werd het bewijs geleverd bij het uitnemen der stoomketels van het ramtorenschip *Prins Hendrik der Nederlanden*, daar het bleek dat de binnenzijde van den dubbelen bodem onder de ketels in den zelfden gaven toestand verkeerde als negen jaar geleden bij de aflevering van het schip.

Aan de fabriek van de Nederlandsche Stoombootmaatschappij te Fijenoord werd de bouw van de drie stoomkanonneerbooten *Brak*, *Lynx* en *Vos* voortgezet en nagenoeg voltooid en na aankomst van het ramtorenschip *Prins Hendrik der Nederlanden* met spoed de daaraan te verrigten werkzaamheden begonnen; tegen medio October aanstaande zal dat schip naar Willemsoord kunnen terugkeeren om daar verder voor de dienst te worden gereed gemaakt.

Met den bouw van een rammonitor 2de klasse aan die fabriek opgedragen, werd een aanvang gemaakt. Bij de herstelling van het gepantserde en ander materieel, behorende tot het Zuider frontier, bewees die inrigting ook nu weder uitstekende diensten.

De bij de Koninklijke Fabriek van stoom- en andere werktuigen te Amsterdam in aanbouw zijnde stoomkanonneerbooten *Gier*, *Raaf* en *Geep* kwamen nagenoeg gereed.

Plannen voor een nieuw schroefstoomschip 4de klasse en voor twee nieuwe stoomkanonneerbooten werden ontworpen, vastgesteld en de bouw dier vaartuigen aan die fabriek opgedragen en begonnen.

De twee anderen op de begrooting van 1875 voorkomende stoomkanonneerbooten, zullen worden gebouwd aan de fabriek van CHRISTIE, NOLET EN DE KUYPER te Delfshaven.

Voor een snelstoomend torpedovaartuig is een contract aangegaan met de voor de vervaardiging dier soort van vaartuigen gunstig bekend staande firma YARROW HEDLEY te Londen; in October aanstaande zal dat vaartuig afgeleverd moeten worden.

Met den bouw van een vaartuig voor de bovenrivieren werd nog geen begin gemaakt. Hoewel de aanvankelijke uitkomsten der beproeving van de pantserschijf door veldgeschut niet ongunstig waren, wenscht men de uitkomsten af te wachten van het vuur met glasharde granaten uit een achterlaad-veldkanon van 8,7 c.M. op eene schijf, het gepantserd boord van een zoodanig vaartuig voorstellende, eene proef waarvoor eerst dezer dagen de gelegenheid ontstond.

De voor rekening van het Departement van Kolonien onder het toezigt van dat van Marine gebouwde raderstoomschepen 2de klasse *Bromo* en *Merapi*, werden door de zorg van dat Departement uitrust.

Artillerie.

Dat de vraag, met welke vuurmonden de aan te bouwen schepen zullen gewapend moeten worden, namelijk met voorlaad-geschut, even als in den laatsten tijd geschiedde, dan wel met achterlaad-geschut, in navolging van nagenoeg alle groote Europeesche nat en uitgezonderd Engeland, ook in den loop van dit jaar ernstiger dan ooit ter sprake kwam, nu zelfs in Engeland vele bekwaame en deskundige mannen hunne stemmen luide begonnen te verheffen tegen het blijven vasthouden aan het voorlaad-stelsel, zal voor-

zeker geen bevreemding baren bij ieder, die weet op welke wijze dat gewigtig vraagpunt, in den laatsten tijd vooral, werd besproken.

De voor- en nadeelen van beide stelsels werden rijpelijk overwogen, de uitkomsten met beide soorten van geschut, ook wat de materie betreft, waaruit zij moeten worden te zamengesteld, elders door proefneming verkregen, aandachtig nagegaan, en bij den ondergeteekende ontstond de overtuiging, dat zoo niet alle, dan toch de meeste onzer oorlogsschepen voortaan met stalen achterlaad-geschut volgens het stelsel van KRUPP dienen te worden gewapend en het voornemen om daaraan zoodra mogelijk gevolg te geven.

Zou het noodig zijn der Vertegenwoordiging door een uitvoerig en technisch betoog van de gegrondheid en de noodzakelijkheid van dat voornemen insgelijks de overtuiging te schenken, daar waar de groote steeds op den oorlog voorbereide natien, als: Frankrijk, Pruisen, Oostenrijk, Italie, Rusland en anderen, allen het achterlaad-stelsel reeds aannamen, zoowel voor leger als vloot? De Minister gelooft zulks niet en meent te kunnen volstaan met te wijzen niet alleen op de duurzaamheid, maar tevens op de trefzekerheid, de uitwerking van het rakend schot, de snelheid van vuur, de drie factoren van de uitwerking der projectielen, allen zoo veel grooter bij achterlaad- dan bij voorlaad-kanonnen, voordeelen, die in ruime mate opwegen tegen de grootere kosten aan de aanschaffing van achterlaad-kanonnen verbonden.

Zulke feiten pleiten genoegzaam voor de noodzakelijkheid om voor de wapening van nieuwe schepen achterlaad-geschut te kiezen, want door langer vast te houden aan het voorlaad-stelsel zou het artilleriematerieel der marine als het ware vrijwillig afstand doen van de verhoogde vuuruitwerking, die op het tegenwoordig standpunt der wetenschap alleen door achterlaad-geschut is te bereiken en die zoo onmisbaar is om zoo veel mogelijk het aanvallend en verdedigend vermogen gelijken tred te doen houden met dat van andere natien.

Evenmin als bij verbeteringen en andere zaken het bestaande niet altijd onoruikbaar kan worden geacht, zullen ook onze voorlaad-kanonnen hunne waarde blijven behouden, en zoo noodig goede diensten kunnen bewijzen, ja zelfs komt het wenschelijk voor sommige nieuw aan te bouwen oorlogsvaartuigen. onder anderen die bestemd voor de Indische militaire marine, met voorlaad-geschut te blijven wapenen, aangezien voor die schepen de voordeelen van eenvormigheid in wapening, en dus van munitie en voorraadstukken met bestaande schepen van gelijk charter en bestemming sterk spreken en de uitwerking van dat geschut, met het oog op de bestemming van die vaartuigen, zeer voldoende is te achten.

Voor eene marine als de onze, die slechts over beperkte hulpmiddelen kan beschikken, is het ongeraden zelf proefnemingen te doen om tot een goed achterlaadstelsel te geraken, daar zulke proefnemingen, zullen zij werkelijk iets beteekenen, zoo veel tijd vorderen en onkosten na zich slepen, dat daaraan onmogelijk gedacht kan worden.

Het komt dan ook beter voor eene keuze te doen uit die bestaande stelsels die het meest algemeen zijn ingevoerd, waarmee de meeste proeven zijn genomen en die hunne praktische bruikbaarheid hebben bewezen. Als zoodanig kunnen slechts in aanmerking komen het Fransche stelsel zoo als dat na de jongste verbeteringen werd ingerigt en het KRUPP-stelsel.

De vervaardiging van vuurmonden volgens het eerstgenoemde stelsel eischt groote zorg en goede contrôle, en niettegenstaande cercleren en tuberen, zal toch een gietijzeren kanon, wegens de mindere veërkracht en vastheid van dat metaal, inferieur zijn aan een geheel uit staal vervaardigden gecercleerden vuurmond. Voor de deugdelijke confectie van zulke vuurmonden levert de fabriek van KRUPP de beste waarborgen op, terwijl de doeltreffendheid van het stelsel op die fabriek gevolgd, voldoende blijkt uit de omstandigheid, dat Pruisen, Rusland, Oostenrijk en andere regeringen, vuurmonden volgens die beginselen ingerigt, hebben aangenomen. In hoofdzaak bragten deze overwegingen den ondergeteekende tot het voornemen om tot de aanschaffing van stalen achterlaad-geschut van KRUPP in ruimere mate over te gaan.

Verder heeft de ondergeteekende de eer het volgende nog mede te deelen:

Het artillerie-materieel voor alle, behalve voor eenige eerst onlangs in aanbouw gebragte schepen, is voorhanden; voor het nog uitbrekende zijn of zullen eerstdaags contracten worden gesloten; de voorraad buskruid werd ook dit jaar vermeerderd doch is nog niet voldoende te achten, zoodat met de verdere aanvulling in het volgende jaar zal worden voortgegaan.

De proeven met het inrigten der revolver-pistolen voor metallieke patronen hebben zulke gunstige uitkomsten opgeleverd, dat men met die vervorming is begonnen; in den loop van het volgende jaar denkt men daarmede gereed te zullen komen.

Bij de vermeerdering van den voorraad buskruid en projectielen en bij het nog ontbreken van eigen berging op geschikte plaatsen voor die ammunitie in de stellingen Amsterdam en Helder, is het zeer noodzakelijk in die leemte door het bouwen van een tweetal kruidmagazijnen, speciaal voor de marine, te voorzien; voorloopig werd daarvoor f 20 000 op deze begrooting uitgetrokken; de tegenwoordige bergplaats nabij Amsterdam is niet alleen slecht gelegen voor de zoo noodwendige spoedige uitrusting der schepen, maar tevens slechts tijdelijk in leen aan de Marine afgestaan en veel te klein voor de berging der voor Amsterdam benodigde ammunitie; te Helder worden die behoeften thans geborgen in het fort Oost-Oever, eene bergplaats, eveneens te klein en die in tijd van oorlog dadelijk ontruimd moet worden.

In overleg met het Departement van Oorlog werd de torpedodienst zoodanig geregeld, dat voortaan de defensive torpedo's tot het beheer van dat Departement en de offensive torpedo's tot dat van Marine zullen behooren; men vertrouwt daardoor dien tak onzer verdedigingsmiddelen geregeld en spoediger op eene gewenschte hoogte te zullen brengen, dan wanneer, zoo als aanvankelijk het voornemen was, het geheele beheer onder één Departement ware gebragt.

De proeven en oefeningen met offensive watermijnen en wel vooreerst die met sleep- en spar-torpedo's, worden thans te Nieuwediep met ijver vervolgd; in afwachting der gereedheid van een speciaal torpedo-vaartuig worden daarvoor stoombarkassen gebezigd.

Om een duidelijk overzicht te geven van het aanwezige voornaamste artillerie-materieel in verband met de behoefte daaraan tot wapening der schepen voor binnenlandsche en algemeene diensten, is de bijlage C dezer ontworpen begrooing op eene andere en, naar de ondergeteekende vertrouwt, doelmatiger wijze ingerigt geworden.

Daar door die verandering eene vergelijking de opgaaf van het geldswaardig bedrag van het thans aanwezige voornaamste artillerie-materieel met dat van het vorige jaar, tot verwarring aanleiding zou kunnen geven, wordt die opgaaf ditmaal weggelaten om bij de begrooting voor 1877 even als vroeger, wederom gevoegd te worden.

Stoomvaartdienst.

De werktuigen en stoomketels voor het ramtorenschip *Koning der Nederlanden*, vervaardigd door JOHN PENN & SONS te Greenwich, kwamen gereed en werd n naar Amsterdam overgebragt, waar men ze in het schip plaatste en stelde; weldra zullen zij gemeerd worden beproefd.

In overleg met de Koninklijke Fabriek van Stoom- en andere werktuigen te Amsterdam en de Nederlandsche Stoombootmaatschappij te Fijenoord, werden de werktuigen en stoomketels voor de nieuwe schroefstoomschepen 1ste klasse ontworpen, ten einde daardoor zooveel mogelijk eenvormigheid te verkrijgen en de kennis en ervaring van beide groote fabrieken ten meesten nutte aan te wenden. Aan de fabriek te Amsterdam werd daarop de vervaardiging van een stel dier werktuigen en stoomketels opgedragen terwijl die voor een tweede schip van dat charter te Fijenoord zullen worden gemaakt.

Voor de vervaardiging van een stel werktuigen en stoomketels voor den aan te bouwen rammonitor 1ste klasse zijn onderhandelingen aangeknoopt met de Koninklijke Fabriek van Stoom- en andere werktuigen te Amsterdam, en de plannen nagenoeg gereed.

De werktuigen en stoomketels van het ramschip *Schorpioen* en de monitors *Krokodil*, *Panther*, *Haai*, *Heiligerlee*, *Tijger* en *Hyena*, zoomede de werktuigen van het schroefstoom-

schip 2de klasse *Marnix*, ondergingen meer of minder belangrijke herstellingen.

Van het schroefstoomschip 3de klasse *Alkmaar* werden de machines na gereedheid met uitstekend gevolg beproefd, terwijl ook met die van het schroefstoomschip 4de klasse *Aruba* bij de beproefing met gemeerd schip gunstige uitkomsten werden verkregen; in het schroefstoomschip 1ste klasse *van Galen* werden de herstelde werktuigen van de *Zoutman* met nieuwe ketels opgesteld; ook daarmede werden zoowel gemeerd als varende met zeer goed gevolg proeven genomen.

De werktuigen enz. van de stoomkanonneerbooten *Dog* en *Havik* zijn gereed; men is bezig die in de schepen te stellen.

Nieuwe ketels werden gemaakt voor het ramtorenschip *Prins Hendrik der Nederlanden*, het ramschip *Buffel*, het schroefstoomschip 2de klasse *Marnix*, de stoombarkas n°. 3 en de stoomwerkplaats te Willemsoord; plannen voor nieuwe stoomketels voor het ramschip *Schorpioen* en den monitor *Heiligerlee* zijn onderhanden.

Van de in dienst en in conservatie zijnde schepen zijn de ketels en werktuigen in zoodanigen staat gehouden, dat zij steeds voor de dienst gereed kunnen geacht worden.

IVde AFDEELING.

Het uitgetrokken cijfer bedraagt f 3 572 550,30.
Voor 1875 werd f 3 404 809,30 toegestaan, zoodat de raming f 167 741 meer bedraagt.

Het active personeel der zeemagt is voor het jaar 1876 geraamd op 5796, uitmakende de bemanning van 46 schepen.

Onder dit aantal bodems zijn niet gerekend de dienstdoende wachtschepen te Rotterdam en te Vlissingen, noch de kleine oefeningsvaartuigen, zeil- en stoomkanonneerbooten, riviervaatruigen enz., aangezien die worden bemand door detachementen van de wachtschepen.

Evenmin is de zeemilitie, sterk 600 man, in het bovengenoemde getal koppen begrepen.

De active zeemagt is voor de verschillende diensten aldus verdeeld:

Binnenlandsche dienst, oefenings- en kruistogten.

	koppen
1 wachtschip te Willemsoord	400
1 idem " Hellevoetsluis	350
1 idem " Amsterdam	100
1 fregat opleidingschip te Amsterdam	250
1 brik idem voor bootsmansleerlingen	100
3 ramschepen à 117 koppen	351
6 monitors " 83 "	498
3 schroefstoomschepen 1ste klasse	675
1 idem 3de "	100
18	2824

West-Indie.

1 schroefstoomschip 3de klasse (Curaçao)	100
1 idem 4de " (Suriname).	75
bovenrol	17
	192

Oost-Indie.

Auxiliair eskader.

2 schroefstoomschepen 1ste klasse à 225.	450
1 idem 2de "	180
1 ramtorenschip <i>Prins Hendrik der Nederlanden</i>	230
bovenrol	40
	900

Indische militaire marine.

1 wachtschip te Batavia	122
1 idem " Soerabaija	120
2 raderstoomschepen 2de klasse à 100	200
4 idem 3de " " 90	360
9 schroefstoomschepen 4de klasse à 75	675
1 opnemingsvaartuig	30
2 raderstoomschepen 4de klasse à 52	104
2 idem à 43	86
staf	12
bovenrol	171
—	1880
46 schepen met eene totale bemanning van	5796 koppen.

De gepantserde schepen binnen 's lands zullen alleen gedurende den zomer dienst doen.

Ten einde het jeugdig scheepsvolk spoedig en beter te ontwikkelen en op te lei'en dan tot nu toe geschiedt, wordt het noodig geoordeeld die opleiding meer stelselmatig te doen plaats hebben. Een eerste vereischte daartoe is een speciaal daarvoor bestemd en ingerigt schip, waarop zij zich aan zindelijkheid, orde en tucht leeren gewinnen en de eerste beginselen van hun vak grondig leeren, alvorens op de zeilschepen geplaatst te worden. In Engeland bestaan de zoogenaamde "Training ships" reeds verscheidene jaren en leveren uitstekende resultaten. Voor zoo verre de inrigting en localiteit van het wachtschip te Amsterdam het toelieten, ontvingen de in dienst komende scheepjongs tot nu toe aldaar hunne eerste vorming en leiding, doch die inrigting is hoogst gebrekkig en de localiteit veel te klein.

Bovendien kan zulk eene opleiding geene goede vruchten afwe pen, zoolang de kommanderende officieren en onder-officieren nog andere diensten te verrigten hebben, dan die opleiding vordert; zij behooren al hunne aandacht en hun geheel n ijver aan dit zoo gewigtig onderdeel van de dienst te wijden.

Op grond dier overwegingen zal een speciaal opleidingschip voor jongens en ligtmatrozen te Amsterdam worden gestationeerd.

Bij de IIde afdeeling is reeds vermeld dat het fregat *Admiraal van Wassenaer* daarvoor zal worden ingerigt.

Aan dat opleidingschip zal de zeilbrik *Ternate*, thans tot opleiding van bootsmansleerlingen in dienst, als tender worden toegevoegd, waarmede gedurende de zomermaanden kleine togten tot oefening op de Zuiderzee zullen gehouden worden.

Het zooveel lichtere tuig van dat vaartuig is ook in den winter meer geschikt voor de oefening der jongens dan het zware tuig van een fregat of korvet.

De ondergeteekende stelt zich voor dat jongens die op deze wijze hunne eerste opleiding gedurende een of twee jaren hebben verkregen en daarna op de oefeningsdivisie geplaatst worden, binnen veel korteren tijd dan thans het geval is, geschikte matrozen zullen worden

Ook twijfelt hij niet of de lust voor de zeedienst zal door dien maa regel bij de Nederlandsche jeugd toenemen en de bezwaren van ouders of voogden tegen in-dienst-treding hunner kinderen en pupillen verminderen, indien gevoeld wordt, dat de belangen dier jongens, van den beginne af, stelselmatig behartigd worden.

De zeilbrik *Zeehond*, meer geschikt voor togten buitengaats dan de *Ternate*, zal, nadat laatstgenoemde aan het opleidingschip is toegevoegd, worden gebezigd voor opleiding van bootsmansleerlingen; de praktische ontwikkeling van deze toekomstige onderofficieren zal daarbij ongetwijfeld veel winnen.

De schroefstoomschepen 1ste kl. *Leeuwarden* en 3de kl. *Cornelis Dirks* en *Prinses Maria*, die in het najaar van 1874, tot eene oefeningsdivisie vereenigd, naar de West-Indien vertrokken, keerden naar de bovenwinds-eilanden

Curaçao, Lagnayra en Havanna bezocht te hebben, in Mei van dit jaar in Nederland terug: in Junij daaraanvolgende vertrokken zij weder tot het doen van een kruis- en oefeningsstogt in den Noord-Atlantischen Oceaen.

Reeds na den eersten oefeningsstogt bleek het groote nut van de oefening in zee. De kapitein ter zee divisiekommandant rapporteerde na afloop daarvan: »het doel van den kruisstogt, vorming van jeugdige officieren, goede onder-officiëren en equipages, is, naar mijne bescheiden meening, met goeden uitslag bekrond.

»De zoo gewenschte eenheid en vlugheid in manoeuvres en exercitien is in voldoende mate bereikt en ik houd mij overtuigd dat deze wijze van oefening de beste kan geacht worden om de ambitie op te wekken, zoowel bij de meerderen als bij de minderen en de eenige weg is om den verdoren teruggang van het personeel der Koninklijke Nederlandsche marine te voorkomen, enz.»

Op den togt van nog geen zes maanden zijn dan ook bevorderd kunnen worden:

schipper tot opperschipper	1
2den zeilmaker tot 1sten zeilmaker	1
kwartiermeester tot schiemanmaat	1
bootmansleerlingen tot kwartiermeester	7
matroos 1ste klasse tot kwartiermeester	3
matroos 2de klasse tot matroos 1ste klasse	14
matroos 3de klasse tot matroos 2de klasse	23
ligtmatroos tot matroos 3de klasse	21
jongens tot ligtmatroos	27

98

17 verschillende qualiteiten werden opgenomen in het vaste corps schepelingen beneden den graad van sergeant en 2 opgenomen in het vaste corps dek- en onder-officieren

Het schroefstoomschip *Curaçao*, dat almede in het najaar van 1874 de reede van Texel verliet, bezocht achtereenvolgens Lissabon, Rio de Janeiro, Montevideo, Buenos-Ayres, stevende door Straat Magellaan en deed op de westkust van Amerika Valparaiso, Callao (Lima) en San Francisco aan, welke laatste plaatsen sedert 1849 en 1852 niet door Nederlandsche oorlogsschepen waren bezocht; vervolgens rigtte dat schip den steven naar Japan, waar het ongeveer eene maand zal vertoeven om zich verder over Shanghai en Manilla naar Batavia te begeben, alwaar het zich bij de vlag zal voegen, om bij het auxiliair eskader te worden ingelijfd, ter vervanging van de *Watergeus*, welk schip tot het ondergaan eener kapitale herstelling en het ontvangen van een stel nieuwe ketels tijdelijk te Soerabaija buiten dienst zal worden gesteld.

De *Curaçao*, aldus van de sterkte der oefeningschepen afvallende, zal voor die dienst door het *Zilveren Kruis* worden vervangen, welk schip, zoo de toestand van het personeel het toelaat, 1 October aanstaande in dienst zal worden gesteld, om deel uit te maken van de oefeningsdivisie.

Gedurende den zomer zijn 2 ramschepen en 3 monitors in dienst gesteld tot oefening der schepelingen en zee-miliciens.

Nog 2 kleine vaartuigen met gedetacheerde bemanningen, de stoomkanonneerboot *Ever* en de stalen kanonneerboot n°. 3, werden gebezigt om in de noordelijke deelen van het land en aan de rivieren gelegen gemeenten jeugdig scheepsvolk aan te werven.

De 2 ijzeren raderstoomschepen 2de klasse der Indische militaire marine *Bromo* en *Merapi* werden in dienst gesteld en vertrokken in Julij 1875, via Suez naar Atjeh; eerstgenoemde zal op de reis Djeddah aandoen.

Niettegenstaande de werving van schepelingen vrij gunstige resultaten oplevert (in het jaar 1874 werden 728 man aangenomen, in de eerste helft van 1875 366 man), is toch de generale sterkte van het personeel niet belangrijk toegenomen, aangezien er een nagenoeg even groot getal de dienst verliet, hetzij met pensioen, hetzij met ontslag; ongetwijfeld brengt de oorlogstoestand te Atjeh, van waar velen, ongeschikt om langer te dienen, in het vaderland

terugkomen, veel bij om het verlies aan sterkte belangrijk te doen blijven.

Van de 728 in 1874 aangenomen schepelingen waren 405 onbevaren ligtmatrozen, jongens; en van de 366 in het eerste halfjaar 1875 aangenomen, 168 onbevaren schepelingen.

Is de toestand van het personeel thans nog onbevredigend, men kan met grond verwachten dat zij, als men op den thans ingeslagen weg voortgaat, binnen weinige jaren aanmerkelijk beter moet worden.

Immers het meerendeel der onbevarenen zal tegen dien tijd tot goede matrozen en onderofficiëren gevormd zijn, die dan nog ruim 5 à 6 jaren aan de zeedienst verbonden blijven, terwijl de betere vooruitzichten hunner toekomst, het reëngageren ongetwijfeld zal aanmoedigen.

De toekomst van het ondergeschikt personeel moet dan ook voornamelijk gezocht worden in het jonge volk dat zich voor 10 jaren en langer aan de zeedienst verbindt, en daarom vooral moet men er zich op toeleggen dat jonge volk door stelselmatige vorming en leiding te ontwikkelen en zoo spoedig mogelijk in hun vak te bekwaren, waartoe, zoo als hierboven reeds is gezegd, speciaal een schip zal worden bestemd

De werving van vreemdelingen heeft der Nederlandsche marine een tal van flinke matrozen verschaft; aangezien echter sommige nationaliteiten zich dikwerf aan desertie schuldig maken, en anderen wegens vroegere verbindtenissen door hunne Regering werden gereclameerd, is de werving van vreemdelingen tot enkele natien beperkt moeten worden.

Eene poging om in de West-Indische kolonien, voornamelijk op de eilanden, inboorlingen van Nederlandsche nationaliteit aan te werven, is aanvankelijk vrij goed geslaagd; eenige mildere bepalingen onlangs in het belang van die werving genomen, zullen de uitkomsten daarvan, naar met grond verwacht wordt, nog verbeteren.

Eene proef om jongelieden (inlandsche kinderen) uit de liefdadigheidsgestichten op Java aan te werven, heeft voorloopig geen resultaat opgeleverd.

Nadat het Indisch Bestuur geraadpleegd is omtrent de mogelijkheid, om de mindere klassen van matrozen bij de Indische militaire marine te doen vervangen door bekwame inlandsche matrozen, en gebleken is, dat de adviezen der kommanderende officieren op het oorlogsterrein aanwezig, zonder uitzondering gunstig voor dien maatregel luiden, is besloten, aan dat denkbeeld geleidelijk gevolg te geven.

Na eenige jaren zal het Europeesch personeel bij de Indische marine, alsdan met een 300tal koppen verminderd kunnen worden.

De werving voor het corps mariniers levert, niettegenstaande geen middel wordt verzuimd of te gering geacht om haar aan te moedigen (de premien en aanbrenngelden zijn in den loop van dit jaar weder aanmerkelijk verhoogd), nog steeds weinig bevredigende resultaten op.

Bovendien heeft het corps door de diensten te Atjeh gevoelige verliezen ondergaan.

Het detachement van 300 man, dat in Mei 1873 naar Indie vertrok, zal, na een driejarig verblijf, tegen de helft van het volgend jaar terugkeeren.

Met het oog op de verhooging die de soldijen der onderofficiëren en minderen der zeemagt in het jaar 1875 ondergingen, komt het billijk en noodig voor om ook die der ingescheepte onderofficiëren en minderen van het corps mariniers in dezelfde verhouding te verbeteren, terwijl tevens ter aanmoediging tot dienstneming de soldijen der gekazerneerde onderofficiëren en minderen en meer bijzonder die der korporaals, van welker graad bij dat corps inzonderheid veel gevorderd wordt, eene verhooging dienen te ondergaan; voor die verbetering in soldijen worden op deze begrooting de noodige gelden aangevraagd.

Naardien het aandeel dat de marine zal hebben bij 's lands verdediging door middel van torpedo's, thans geregeld is en het wenschelijk wordt geoordeeld om voor die dienst een vast personeel te oefenen en beschikbaar te hebben, werd een corps torpedisten opgericht.

Een vaartuig is tot oefening, een ander tot kazerne-schip voor dat personeel aangewezen.

Een der eerste voorwaarden om bij dat corps opgenomen te worden is bekwaamheid als zeeman, en voorloopig, zoolang de behoeften niet volkomen bekend zijn, zal het

corps geene te groote uitbreiding erlangen, door alleen de bijzondere geschikten daerbij toe te laten.

Het voornemen bestaat ook de zeemilitie voor een deel in de behandeling van het torpedo-materieel te oefenen.

De opleiding van de adelborsten bij het Koninklijk Instituut voor de Marine te Willemsoord geeft de meeste redenen tot tevredenheid; ditzelfde kan gezegd worden van die der machinist-, boots- en stuurmansleerlingen. Ook die voor de kanonniers beantwoordt aan haar doel.

Niet genoeg kunnen de lofwaardige pogingen die het bestuur der Kweekschool voor Zeevaart te Leiden aarwendt, om die inrigting tot nut der marine te doen strekken, gewaardeerd worden.

De incompletie bij het corps officieren van gezondheid der marine is in het afgelopen jaar nog grooter geworden dan zij in het verleden jaar was, zoodat het hoogst bezwarend is om de active schepen van de benoodigde officieren van gezondheid te voorzien.

Alles wordt aangewend om artsen te verkrijgen, geneigd om zich onder hoogst voordeelige geldelijke voorwaarden voor 4 jaren aan de zeedienst te verbinden, doch zonder noemenswaardig gevolg.

Ook bij de officieren van gezondheid van het leger wordt thans eene poging aangewend om eenige dier officieren op gunstige voorwaarden voor vier jaren bij de marine gedetacheerd te krijgen.

Bovendien bestaat het voornemen om de zeetractementen der dirigerende officieren van gezondheid en officieren van gezondheid 1ste en 2de klasse te verhoogen, waarvoor bij deze begrooting de noodige gelden worden aangevraagd.

Het personeel der officieren bij het corps mariniers is in dit jaar versierd door den overgang van een 2den luitenant van het leger en de bevordering van 4 sergeanten van de infanterie en een onderofficier der mariniers tot dien rang, die allen aan de eischen van het examen voldaan hadden.

De ondergeteekende stelt zich voor in den vervolge de vacatures bij dat corps zoo niet geheel, dan toch ten deele nan te vullen door opleiding van adelborsten aan het Koninklijk Instituut voor de Marine.

Ten aanzien van de zeemilitie wordt het navolgende medegedeeld:

Van de ligting van 1874 heeft zich voor de zeemilitie aangemeld een getal van 1605 personen, waarvan werkelijk opgekomen en ingelijfd zijn 600.

Als genoegzaam geoefend hebben daarvan onbepaald verlof bekomen, in:

Augustus 1874	11
September "	4
October "	570
November "	8
Ontslagen wegens ligchaamsgebreken	3
Overgegaan bij de zeemagt met eene vaste verbindtenis	1
Overleden	9

Deze miliciens waren herkomstig uit de volgende provincien:

Friesland	51
Groningen	47
Drenthe	16
Overijssel	29
Gelderland	28
Utrecht	5
Noordholland	248

Transporteren 424

Per transport	424
Zuidholland	142
Zeeland	25
Noordbrabant	8
Limburg	1
	600

Voor zoo verre daarvan door de betrokken Commissarissen des Konings opgave is gedaan, hebben van degenen die met onbepaald verlof van boord vertrokken zijn, 59 vergunning bekomen tot het uitoefenen van de buitenlandsche zeevaart.

Van de ligting van 1875 hebben zich na aftrek van hen, die buiten oproeping blijven, 1641 personen voor de zeemilitie aangemeld, als in:

Friesland	168
Groningen	179
Drenthe	35
Overijssel	68
Gelderland	62
Utrecht	13
Noordholland	653
Zuidholland	364
Zeeland	67
Noordbrabant	32

1641

Volgens art. 5 der wet van 19 Augustus 1861 (*Staatsblad* n°. 72) mogen echter niet meer dan 600 zeemiliciens tot de zeemilitie worden toegelaten; dien ten gevolge konden, naar evenredige verdeling, overeenkomstig art. 2 van Zr Ms besluit van 18 Februarij 1875 (*Staatsblad* n°. 20), voor de dienst ter zee bestemd worden, van

Friesland	61
Groningen	65
Drenthe	13
Overijssel	25
Gelderland	23
Utrecht	5
Noordholland	239
Zuidholland	133
Zeeland	24
Noordbrabant	12
	600

Met uitzondering van één, die ingevolge art. 116 der militiewet werd ontslagen, worden deze zeemiliciens aan boord van de wacht- en gepantserde schepen geoefend.

Voor de verdere toelichting vermeent de ondergeteekende beleeft te mogen verwijzen naar den toelichtenden staat.

De Minister van Marine,
TAALMAN KIP.